

För kännedom: Statens fastighetsverk
Kulturdepartementet Generaldirektör Ingrid Eiken
RAÄ Box 2263
SMTM 103 16 STOCKHOLM
ISOF

Angående Statens fastighetsverks nya kajhyror i Stockholm

1 Synpunkter och kommentarer

Genom Sveriges segelfartygsförbund (SSF) har det kommit till Transporthistoriskt Nätverks (ThN) kännedom att Statens fastighetsverk (SFV) har för avsikt att kraftigt (med upp till 300%) höja kajavgifterna längs Skepps- och Kastellholmen.

ThN har sedan bildandet 2013 arbetat för att stärka lagskyddet för det rörliga kulturarvet – till lands, till sjöss och i luften. ThN:s agerande inom detta område innebar att Riksantikvarieämbetet fick ett utredningsuppdrag som gick ut på att kartlägga det rörliga kulturarvet. Denna utredning publicerade en utmärkt rapport (RAÄ rapport *Det rörliga kulturarvet* (KU2017/00942/KL)) som förordade att lagskydd för rörligt kulturarv skulle införas i kulturmiljölagen. Tyvärr har denna rapport inte remissbehandlats och regeringen beslutade att i stället försöka stödja det rörliga kulturarvet på andra sätt. ThN finner att de av SFV föreslagna avgiftshöjningarna är ett exempel på rakt motsatt agerande.

På Skepps- och Kastellholmarna finns en tät kulturmiljö som är starkt förknippad med holmarnas historia. En hyreshöjning av den här digniteten riskerar att dels skingra, dels försvåra för fartyg som utgör en betydelsefull beståndsdel av det maritima kulturarvet.

I samband med att Riksantikvarieämbetets utredning om lagskydd för det rörliga kulturarvet lämnades in till Kulturdepartementet 2018, framhöll regeringen att man anser att det rörliga kulturarvet är viktigt. Även om det inte blev något formellt skydd i Kulturmiljölagen så framhöll Kulturdepartementet betydelsen av att myndigheter på olika sätt gör det de kan för att underlätta bevarande och drift av det rörliga kulturarvet (regeringsbeslut 2019-12-19 Ku2019/02020/LS, punkt 3 Uppdrag, Historiska transportmedel).

Den diversifierade fartygsflottan längs med Skeppsholmens och Kastellholmens kajer är en del i upplevelsen av både det maritima Skeppsholmen och sjöfartsstaden Stockholm. Detta är värden som är angelägna att bibehålla, de äldre fartygen bidrar med både upplevelse och autenticitet och är dessutom en del av det rörliga kulturarv som vi alla ska hjälpas åt att värna.

Den planerade hyreshöjningen tar inte hänsyn till det rörliga och flytande kulturarvet. Det är en avsevärd hyreshöjning som planeras och den kommer leda stora svårigheter för de fartyg som har Skepps- och Kastellholmen som hemmahamn.

2010 undertecknade Sverige Unescos konvention om tryggnad av det Immateriella kulturarvet. December 2021 skrevs den nordiska klinkbåtstraditionen in på Unescos representativa lista över mänsklighetens immateriella kulturarv. Detta är Sveriges hittills enda inskrivning på den internationella listan. Sverige är som konventionsstat skyldigt att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa tryggnaden av det immateriella kulturarvet, bland annat genom att främja utbildning. Institutet för Språk och Folkminnen (ISOF) är samordnande myndighet för Sveriges arbete med konventionen i samarbete med andra flera andra organisationer och myndigheter. Idag finns endast tre skolor i Sverige som lär ut traditionell klinkbyggnadsteknik. Två av dessa skolor bedriver sin verksamhet i fastighetsverkets lokaler, dels på Skeppsholmen i Stockholm, dels på Stumholmen i Karlskrona. Fastighetsverket har som hyresvärd spelat en viktig roll för att trygga detta kulturarv. Klinkbåtsutbildningen på Skeppsholmen riskerar nu att påverkas negativt av de aviserade hyreshöjningarna.

Under dessa förutsättningar yrkar ThN på att Statens fastighetsverk omprövar den höjning av kajavgiften som nu planeras.

2 Presentation

Transporthistoriskt Nätverk, sektion inom Arbetlivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam) och med signatur ThN, samlar (inklusive ArbetSam själv) 11 riksorganisationer inom det *rörliga kulturarvet*. Nätverket bildades 2013 och fick sitt namn 2014, men initierades genom en mötesserie som startade 2012. Organisationerna företräder ett antal områden inom det rörliga kulturarvet:

- Vägens kulturarv – 3 organisationer (motorfordon, åkerier respektive hästvagnar)
- Järnvägens och spårvägens kulturarv – 2 organisationer (museitåg på egen respektive annans, oftast statens, infrastruktur)
- Vattenvägarnas kulturarv – 3 organisationer (ång- och segelfartyg samt ång-, segel- respektive fritidsbåtar)
- Luftfartens kulturarv – 2 organisationer (luftfartyg, flygplan och helikoptrar)
- samt ”värdorganisationen” ArbetSam som samlar industrisamhällets kulturarv i stort.

Många av organisationerna är inriktade på kollektivt bevarande (i föreningsform) av kollektiva färdmedel, men andra har i stället inriktningen individuellt bevarande (enskilda personer) av individuella färdmedel. Dessa organisationer och deras individuella medlemmar (direktmedlemskap eller medlemskap via en förening tillhörande en riksorganisation) har det gemensamma att de ideellt verkar för att det rörliga kulturarvet inklusive dess tekniska dimension ska kunna såväl bevaras som användas och därmed visas upp som ett fungerande kulturarv i sin rätta kulturarvmiljö – på väg, på räls, till sjöss och i luften.

Transporthistoriskt Nätverk i siffror:

	Föreningar/museer	Medlemmar
Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd, ArbetSam	630 museer	170 000
Båthistoriska Riksförbundet, BHRF	20 föreningar	19 000
Veteranflyggruppen EAA Sverige	350 flygplan	1 200
Järnvägshistoriska Riksförbundet, JHRF	32 föreningar	14 500
Motorhistoriska Riksförbundet, MHRF	200 klubbar	103 000
Museibanornas Riksorganisation, MRO	29 föreningar	16 000
Svensk Flyghistorisk Förening, SFF	14 föreningar	5 100
Sveriges Segelfartygsförening, SSF	72 medlemsfartyg	14 500
Sveriges Ångbåtsförening, SÅF	300 ångbåtar	15 000
Vagnhistoriska Sällskapet, VHS	1 förening	500
Åkerihistoriska Sällskapet, ÅHS	1 förening	400
Total		359 200

På uppdrag av Transporthistoriskt Nätverk

Helena Törnqvist
Arbetslivsintendent Arbetet museum samt ordförande i Transporthistoriskt
Nätverks styrgrupp